

Political Management and National Security: Institutional Alliances and Crisis Public Communications

UDC: 321.342.2

DOI: <https://doi.org/10.15421/172497>**Serheiev Viacheslav**Dr.Sc., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0001-7859-0408>, sergeev_vs@hotmail.com**Zagurska-Antoniuk Viktoriia**Dr.Sc., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-3334-4494>, kgn_zvf@ztu.edu.ua**Pashchenko Viktor**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-4385-0286>, pashchenko.v.i@gmail.com*Zhytomyr Polytechnic State University (Zhytomyr, Ukraine)*

Abstract

Relevance. Peculiarities of national security priorities are studied, which form a demand for the stability of the security environment, which is characterized by increased sensitivity to risks and threats from non-systemic destructive actors. It establishes the importance of political-management associations, which consist of government bodies, international organizations, non-governmental organizations (NGOs) and representatives of the private sector, play a key role in mitigating crises and promoting long-term recovery.

The purpose of the study is to establish the peculiarities of the formation of institutional alliances and crisis public communications in the context of the development of the integration of political management and the national security system.

Results. Stakeholder engagement is discussed, which helps to broaden the base of support for crisis intervention and ensures that the response is comprehensive. The paper explores practices of promoting specialized security knowledge, particularly in areas such as health, education and human rights, which provides the ability to rapidly mobilize society in times of crisis. The peculiarities of inter-institutional political cooperation are clarified. The basics of the multilateral organization of security management are revealed, in particular, the setting of conditions for providing financial assistance, guaranteeing, directing funds to the necessary reforms. Dominant institutional actors who can impose their agendas on others, ignoring local needs or experiences, are studied.

Conclusions. The role of international political-institutional alliances, which helped Ukraine to protect itself, as well as to prepare for long-term recovery, was revealed. Emphasis is placed on the possibilities of approving rapid response algorithms and finding optimal alternatives in conditions of shortage of time and resources during the Russian-Ukrainian war. The importance of ensuring inclusiveness and national consensus based on a peaceful agenda is explored.

Keywords: national security, decision-making, political management, political institutions, political effectiveness, institutional alliances, political actors, public communication

Політичний менеджмент та національна безпека: перспектива інституційних альянсів

Сергєєв Вячеслав, Загурська-Антонюк Вікторія, Пашченко Віктор
Державний університет «Житомирська політехніка» (Житомир, Україна)

Анотація

Актуальність. Вивчаються особливості національні безпекові пріоритети, які формують запит на стабільність безпекового середовища, що характеризується підвищенням чутливості до ризиків та загроз з боку позасистемних деструктивних акторів. Встановлюється значення політико-управлінських об'єднань, які складаються з урядових органів, міжнародних організацій, неурядових організацій (НУО) і представників приватного сектора, відіграють ключову роль у пом'якшенні криз і сприянні довгостроковому відновленню.

Метою дослідження є встановлення особливостей формування інституційних альянсів та кризових публічних комунікацій в контексті розвитку інтеграції політичного менеджменту та системи національної безпеки.

Результати. Обговорюється залучення зацікавлених сторін, яке допомагає розширити базу підтримки для втручання в кризові ситуації та гарантує, що реагування буде всеосяжним. У статті вивчаються практики просування спеціалізованого безпекового знання, зокрема в таких сферах, як охорона здоров'я, освіта та права людини, яке надає здатність швидко мобілізувати суспільство у часи кризи. З'ясовуються особливості міжінституційної політичної співпраці. Розкрито основи багатосторонньої організації безпекового менеджменту, зокрема, висування умов для надання фінансової допомоги, гарантування, спрямування коштів на необхідні реформи. Вивчаються домінуючі інституційні актори, які можуть нав'язувати свої плани іншим, відкидаючи локальні потреби чи досвід.

Висновки. Виявлено роль міжнародних політико-інституційних альянсів, які допомогли Україні захистити себе, а також підготуватися до довгострокового відновлення. Наголошено на можливостях апробації алгоритмів швидкого реагування та пошуку оптимальних альтернатив в умовах дефіциту часу і ресурсів під час російсько-української війни. З'ясовується значення забезпечення інклюзивності та загальнонаціонального консенсусу на основі мирного порядку денного.

Ключові слова: національна безпека, прийняття рішень, політичний менеджмент, політичні інститути, політична ефективність, інституційні альянси, політичні актори, публічна комунікація

Стаття надійшла / Article arrived: 27.08.2024

Схвалено до друку / Accepted: 18.10.2024

Вступ.

В умовах демократичного суспільства національна безпека та політичний менеджмент виступають ключовими драйверами інституційної еволюції політичних систем. Політичні партії, громадські організації та групи інтересів в умовах глобальних викликів намагаються дати відповідь на ключові питання порядку денного та адаптуватися до них. Національні безпекові пріоритети формують запит на стабільність безпекового середовища, яке характеризується підвищенням чутливості до ризиків та загроз з боку позасистемних деструктивних акторів (тероризм, кіберзагрози, глобальна економічна турбулентність, геополітичне переформатування світу тощо). Це вимагає гнучких взаємин з галузевими інституційними блоками політичного менеджменту, формування адаптивності та горизонтальної взаємодії.

Міжінституційна управлінська координація в умовах зростання небезпеки державності, яка виникла внаслідок широкомасштабного вторгнення російської федерації до України, потребує суттєвої корекції. Довоєнні способи вертикального підпорядкування, а також відомчого розмежування функцій поступилися гнучким формам мережних політико-інституційних альянсів, які раніше не мали поширення. Вони включають урядові структури, волонтерські організації, експертні групи, зарубіжні партнерські та донорські установи.

Такі утворення швидко реагують на кризові ситуації та пропонують оптимальні варіанти рішень. В умовах російсько-української війни значно спростилися механізми публічної комунікації, національної безпеки та суспільства. Комунікація настала більше оперативною та змістовною. Проте на сучасному етапі доречно звернутися до проблематики повоєнного відновлення та реструктуризації демократичної політичної системи її виходу з надзвичайного режиму.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Сучасні зарубіжні науковці розкривають ключові контексти сучасного інституційної структури управління середовищем безпеки. Т. Флокхарт прогнозує структуру майбутнього багатополосного світу (Flockhart, 2016), С. Фрюлінг та А. О'Ніл аналізують значення ядерної зброї, Сполучених Штатів та альянсів в Європі та Азії на шляху до інституційної перспективи (Frühling, & O'Neil, 2017), Р.Гріммік надає визначення елементів та прикладів політики безпеки (Grimmick, 2024), Е. Лабс ідентифікує особливості наступального реалізму і чому держави розширюють свої військові цілі (Labs, 1997), У. Ані, Д. Хе і А. Тіварі здійснюють оцінку потенціалу кібербезпеки промислової робочої сили в контексті безпеки людського фактору (Ani, He, & Tiwari, 2019), Дж. Бугаксакі, історія як політика в путінській росії (Bugaksaki, 2000), Р. Бітцінгер

вивчає потенціал оборонної промисловості в Азії та значення технонаціоналістичного імпульсу (Bitzinger, 2016). При цьому існує потреба у вивченні політико-інституційних інновацій в управлінні національною безпекою.

Метою статті є встановлення особливостей формування інституційних альянсів та кризових публічних комунікацій в контексті розвитку інтеграції політичного менеджменту та системи національної безпеки. Завданням статті є виявлення конфігурацій та галузевих структур розв'язання безпекових криз.

Результати дослідження.

Ефективне розв'язання безпекових криз вимагає надійного політичного управління, яке передбачає стратегічну координацію ресурсів, зацікавлених сторін та установ для стабілізації та відновлення постраждалих або загрожуваних суспільних підсистем. Одним з ключових аспектів означеного процесу є формування прагматичних (ситуативних) політико-інституційних альянсів. Ці управлінські об'єднання, які складаються з урядових органів, міжнародних організацій, неурядових організацій (НУО) і приватного сектора, відіграють ключову роль у пом'якшенні наслідків криз і сприянні довгостроковому відновленню. Означене є досить актуальним для України під час війни. Українські дослідники Л. Шипілова та В. Шойко влучно ідентифікують проблеми національного менеджменту в Україні на основі суперечностей між політичними й адміністративними функціями та призначенням на посади осіб, які відповідають за реалізацію державної політики в різних сферах життєдіяльності суспільства (Шипілова, & Шойко, 2014, с. 59).

Ефективна публічна комунікація між інститутами політичного управління необхідна для забезпечення довіри громадськості та спрямування колективних дій. Чітке, прозоре та послідовне публічне повідомлення допомагає громадянам впоратися з первинним шоком, зменшити кількість дезінформації та налаштувати зацікавлені сторони на досягнення спільних цілей. Політичні менеджери повинні переконатися, що обмежені ресурси – фінансові, людські чи матеріально-технічні – розгортаються там, де вони найбільш потрібні (Flockhart, 2016). Це вимагає розуміння масштабів безпекової кризи та здатності швидко приймати рішення. Л. Шипілова та В. Шойко вірно наголошують, що вирішення безпекових завдань уповільнюється через відсутність структуризації наукових знань з теорії державного управління щодо застосування гнучких підходів до запровадження ресурсного менеджменту та чіткого законодавчого забезпечення (Шипілова, & Шойко, 2014, с. 59).

Ефективність стратегічного політичного управління національною безпекою залежить від здатності працювати з низкою учасників, включаючи національні агентства, міжнародні

організації, громадянське суспільство та приватний сектор. Широке залучення зацікавлених сторін допомагає розширити базу підтримки для політико-управлінського втручання в кризові ситуації та гарантує, що реагування буде всеосяжним. Л. Шипілова та В. Шойко доречно вказують на необхідність створення відповідної концепції організації керівництва системою державного управління національною безпекою. Це передбачає вирішення таких питань: політичне керівництво, управління діяльністю, що можна віднести до сфери національного менеджменту (Шипілова, & Шойко, 2014, с. 60).

Сучасні безпекові кризи досить часто виявляють слабкі місця в існуючих політиках або структурах управління. «Профільні» та «додаткові» політичні інститути повинні бути гнучкими та адаптивними, розробляючи нову політику або реформуючи застарілу (Grimmick, 2023). Метою є модернізація реагування на виклики, що виникають в різних галузях суспільного виробництва й інфраструктури. О. Гуцалюк та Ю. Бондар на прикладі безпеки авіації виявляють складові загальної концепції національної безпеки, а також системи забезпечення особистої безпеки, безпеки суспільства та безпеки на авіаційному транспорті від зовнішніх і внутрішніх загроз. Тому підтримка прийнятного рівня безпеки національної авіації, розробка теоретичних засад безпекового менеджменту авіаційного транспорту має практичне значення для сталого розвитку не тільки окремої інфраструктури транспорту, але й національної та глобальної економіки (Гуцалюк, & Бондар, 2020, с. 83).

Приватний сектор також може відігравати вирішальну роль у розв'язанні безпекових криз, надаючи ресурси, інфраструктуру та технологічні рішення. Наприклад, під час пандемії COVID-19 фармацевтичні компанії активно співпрацювали з урядами, щоб прискорити розробку та розповсюдження вакцин. Неурядові організації часто виступають посередниками між державою та постраждалим населенням, особливо під час гуманітарних криз (Labs, 1997). Вони приносять спеціалізовані знання, зокрема в таких сферах, як охорона здоров'я, освіта та права людини, і мають здатність швидко мобілізуватись у часи кризи. О. Гуцалюк та Ю. Бондар конкретними умовами забезпечення безпекового менеджменту підприємства вірно називають легітимність усіх видів його діяльності, використання системного підходу до забезпечення управління безпекою підприємства та відповідне ресурсне забезпечення. Саме система забезпечення авіаційного транспорту підприємства може розглядатися як упорядкована сукупність взаємодіючих елементів, узагальнена дія яких спрямована на якісну реалізацію захисту інтересів підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз (Гуцалюк, & Бондар, 2020, с. 83).

Безпекові кризи часто вимагають ресурсів і досвіду, які не може надати окрема інституція. Альянси «різнопрофільних» інституційних акторів дозволяють об'єднувати фінансові ресурси, технічне ноу-хау та людський капітал, підвищуючи ефективність реагування. Міжінституційна політична співпраця може призвести до інноваційних рішень для криз. Наприклад, під час спалаху лихоманки Ебола в Західній Африці партнерство між урядами, Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ) і суб'єктами приватного сектора призвело до швидкої розробки нових діагностичних засобів і протоколів лікування та ресурсного забезпечення відповідних програм.

Проте наразі актуалізується питання широкого залучення до політико-управлінського та моніторингового процесу новітніх інформаційних технологій. Зокрема, Т. Павленко в контексті стратегічного інноваційного бачення використання можливостей штучного інтелекту як гарантії національної безпеки та моніторингу її напрямків, окреслює ситуацію з прийняттям шести довгострокових документів у безпековому напрямі. Вони безпосередньо або опосередковано стосуються питань національної безпеки, обороноздатності нашої держави й певним чином торкаються проблем використання штучного інтелекту, Big Data та сучасних інформаційних технологій (Павленко, 2023, с. 44).

Залучення кількох інституцій з різних предметів відання та принципів організаційної культури, включаючи міжнародні організації чи авторитетні НУО, залучені до управління безпековою кризою, може підвищити легітимність політико-управлінських безпекових «втручань». Це особливо важливо в зонах військових конфліктів, де сторони конфлікту можуть не довіряти зусиллям національних урядів. У контексті новітніх засобів розв'язання військових криз Т. Павленко доречно ідентифікує технології штучного інтелекту як такі, що стрімко розвиваються та мають значний потенціал у багатьох галузях, зокрема: національну безпеку, оборону, інформаційну та кібербезпеку, розвідку й контррозвідку, аеророзвідку тощо (Павленко, 2023, с. 46).

Сучасні політико-інституційні альянси часто включають механізми моніторингу та оцінки, які можуть покращити підзвітність і забезпечити ефективне використання ресурсів. Багатосторонні організації, зокрема, часто висувають умови для надання фінансової допомоги, гарантуючи, що кошти спрямовуються на необхідні реформи. Т. Павленко в рамках з'ясування національної моделі інституційного підґрунтя національної безпеки справедливо наголошує, що загалом в Україні на нормативно-правовому рівні сформовано бачення щодо застосування технологій штучного інтелекту у сфері національної безпеки та її напрямів. Разом

із цим, єдиного стратегічного документу, який би запроваджував єдиний напрям стратегічного розвитку технологій штучного інтелекту у сфері забезпечення національної безпеки, наразі немає (Павленко, 2023, с. 46).

В окремих практичних кейсах відсутність механізмів нагляду за управлінськими рішеннями може призвести до неправильного використання ресурсів або корупції, особливо в нестабільних державах, де структури політичного управління є слабкими. Це може знизити ефективність кризових заходів і підірвати довіру суспільства. Динаміка «балансу сил» між суб'єктами ухвалення безпекових рішень (чи то між державами в міжнародних альянсах, чи між урядами та НУО) може ускладнити співпрацю. Домінуючі інституційні актори можуть нав'язувати свої плани іншим, відкидаючи локальні потреби чи досвід. Це стає очевидним на основі аналізу досвіду окремих демократичних країн, які еволюціонують в бік автократії. В. Бондар здійснює вивчення програмних документів і основоположного закону Угорщини, яке показало, що підхід влади не є якимось новаторськими у питанні забезпечення національної безпеки через розвиток націєцентричної моделі держави чи реалізації прав закордонних угорців, а радше традиційними, неухильним, послідовним, який покровоно реалізуються через внутрішню і зовнішню політику (Бондар, 2024, с. 820).

Досвід міжінституційної безпекової співпраці на міжнародному рівні демонструє, що підтримувати альянси після безпосередньої кризи часто важко. Щойно гострота кризи зменшиться, політико-інституційні суб'єкти можуть втратити інтерес або відкликати ресурси, підриваючи довгострокові зусилля з відновлення після кризи. Пандемія COVID-19 підкреслила важливість політико-інституційних альянсів. Розробка та розповсюдження вакцин були прискорені завдяки таким інституційним альянсам, як всесвітня ініціатива COVAX, до якої залучалися уряди, Всесвітня організація охорони здоров'я та фармацевтичні компанії. Політичне функціональне партнерство між державним і приватним секторами мало вирішальне значення для досягнення масової імунізації на глобальному рівні.

Водночас існують і протилежні до координації і співпраці принципи однобічної акторно-інституційної маніпуляції в міждержавних політико-безпекових відносинах. В. Бондар вірно наголошує, що «Україна продовжує тривалий час залишатися пріоритетною для сусідньої Угорщини країною-об'єктом реалізації довгострокової стратегії в межах Закарпаття, після росіїзїєкспансивноюгібридноюідеологією«русского мира» на Півдні і Сході й нині повномасштабною військовою агресією. Що апіорі становить загрозу національній безпеці України у багатьох аспектах, до прикладу, звууження сфер використання державної

мови, автономізація Закарпаття, міграція української молоді, розшарування в українському суспільстві» (Бондар, 2024, с. 822).

Під час війни в Україні інституційні управлінські безпекові альянси між українським урядом, Європейським Союзом, НАТО та неурядовими організаціями стали важливими для військової підтримки, гуманітарної допомоги та повоєнної реконструкції й планування. Ці альянси допомогли Україні захистити себе на початку вторгнення росії, а також сприяють підготовці до довгострокового відновлення.

Висновки.

Таким чином, національна безпека виступає смисловим та організаційним полем взаємодії політико-управлінських інституційних альянсів та коаліцій. Метою їх утворення є розв'язання ситуаційних політичних завдань в безпековому вимірі. Структурування системи політичного менеджменту в таких умовах іде шляхом децентралізації та формування мереж. Досвід пандемії COVID-19 показав, що можлива дистанційне управлінська взаємодія, яка дозволяє оперативно розв'язувати ситуаційні кризи. Російсько-українська війна надала можливості апробації алгоритмів швидкого реагування та пошуку оптимальних альтернатив умова дефіциту часу і ресурсів. Умови повоєнної відбудови спонукатимуть орієнтуватися на нові механізми політичного представництва, командного лідерства та нових критеріїв ефективності і політичної відповідальності.

Співробітництво в рамках інституційних альянсів пропонує численні переваги для демократичних країн, зокрема з точки зору безпеки. Зокрема, це підвищує безпекову стійкість, дозволяючи країнам ділитися ресурсами, інтелектом і досвідом. Наприклад, обмін даними кіберрозвідки між демократичними державами виявився неоціненним у протидії кіберзагрозам і захисті критичної інфраструктури під час російського вторгнення до України.

Багатостороннє міжінституційне співробітництво посилює легітимність заходів безпеки. Коли демократичні країни діють узгоджено, міжнародне співтовариство сприйматиме їхні дії як справедливі. Така легітимність має вирішальне значення для залучення громадської підтримки політики безпеки та для зменшення ймовірності негативної реакції чи опору з боку інших країн.

Багатостороннє співробітництво в рамках демократичних інституційних альянсів сприяє взаємній відповідальності між політичними інститутами. Працюючи разом, парламенти, уряди та громадські (насамперед волонтерські) об'єднання можуть вимагати відповідальності за спільні стандарти, гарантуючи, що заходи безпеки відповідають демократичним цінностям. Ця підзвітність допомагає запобігти зловживанню

владою та гарантує, що політики безпеки не порушують права та свободи людей.

Демократична політика безпеки та багатостороння політична співпраця є дієвими інструментами сприяння глобальній стабільності та вирішення складних викликів безпеці XXI століття. Підтримуючи демократичні цінності та співпрацюючи в ситуативних і кризових рамках, демократичні інституційні альянси можуть підвищити свою стійкість, легітимність і підзвітність. Незважаючи на те, що різноманіття безпекових викликів зростає, особливо щодо підтримки єдності та вирішення різних інтересів, переваги

багатосторонньої співпраці значно переважають перешкоди.

Також на часі буде забезпечення інклюзивності та загальнонаціонального консенсусу на основі мирного порядку денного. Ефективне політичне управління забезпечує швидке та всебічне вирішення безпекових криз. Отже, політико-інституційні альянси об'єднують різноманітний досвід, ресурси та легітимність, необхідні для сталого відновлення стану національної безпеки. Перспективою подальшого розгляду за тематикою даної статті є вивчення критеріїв інституційної спроможності політичного менеджменту в надзвичайних умовах.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Бондар, В. Т. (2024). Вплив етнонаціонального чинника на систему національної безпеки України: українсько-угорський контекст. *Суспільство та національні інтереси*, 4, 813-825.
- Гуцалюк, О. М., & Бондар, Ю. А. (2020). Безпековий менеджмент авіаційного транспорту в контексті сталого розвитку національної економіки. *Управління економікою: теорія та практика*, 82-94.
- Павленко, Т. А. (2023). Технології штучного інтелекту в забезпеченні національної безпеки та обороноздатності України: перспективи стратегії розвитку. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, «Право»*, 38, 41-47.
- Шипілова, Л. М., & Шойко, В. А. (2014). Особливості національного менеджменту у контексті державного управління національною безпекою. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*, 1, 58-64.
- Ani, U. D., He, H., & Tiwari, A. (2019). Human factor security: Evaluating the cybersecurity capacity of the industrial workforce. *Journal of Systems and Information Technology*, 21(1), 2-35.
- Bitzinger, R. A. (2016, January 29). *Defence Industries in Asia and the Technonationalist Impulse. Contemporary Security Policy Blog*. Retrieved from <http://contemporarysecuritypolicy.org/2016/01/29/defense-industries-in-asia-and-the-technonationalist-impulse/>
- Bugaksaki, J. (2000, April 27). History is Politics in Putin's Russia. *Financial Times*. Retrieved from <http://www.ft.com/intl/cms/s/1/f4225d2e-b680-11d9-aebd-00000e2511c8>
- Flockhart, T. (2016). The coming multi-order world. *Contemporary Security Policy*, 37(1), 3-31.
- Frühling, S., & O'Neil, A. (2017). Nuclear weapons, the United States and alliances in Europe and Asia: Toward an institutional perspective. *Contemporary Security Policy. Advance online publication*. <https://doi.org/10.1080/13523260.2016.1257214>
- Grimmick, R. (2023). *What is a Security Policy? Definition, Elements, and Examples*. Retrieved from <https://www.varonis.com/blog/what-is-a-security-policy>
- Labs, E. J. (1997). Offensive Realism and Why States Expand Their War Aims. *Security Studies*, 6(4), 7-17.

REFERENCES

- Ani, U. D., He, H., & Tiwari, A. (2019). Human factor security: Evaluating the cybersecurity capacity of the industrial workforce. *Journal of Systems and Information Technology*, 21(1), 2-35.
- Bitzinger, R. A. (2016, January 29). *Defence Industries in Asia and the Technonationalist Impulse. Contemporary Security Policy Blog*. Retrieved from <http://contemporarysecuritypolicy.org/2016/01/29/defense-industries-in-asia-and-the-technonationalist-impulse/>
- Bondar, V. T. (2024). The influence of the ethno-national factor on the national security system of Ukraine: the Ukrainian-Hungarian context. *Society and National Interests*, 4, 813-825.
- Bugaksaki, J. (2000, April 27). History is Politics in Putin's Russia. *Financial Times*. Retrieved from <http://www.ft.com/intl/cms/s/1/f4225d2e-b680-11d9-aebd-00000e2511c8>
- Flockhart, T. (2016). The coming multi-order world. *Contemporary Security Policy*, 37(1), 3-31.
- Frühling, S., & O'Neil, A. (2017). Nuclear weapons, the United States and alliances in Europe and Asia: Toward an institutional perspective. *Contemporary Security Policy. Advance online publication*. <https://doi.org/10.1080/13523260.2016.1257214>
- Grimmick, R. (2023). *What is a Security Policy? Definition, Elements, and Examples*. Retrieved from <https://www.varonis.com/blog/what-is-a-security-policy>
- Gutsalyuk, O. M., & Bondar, Yu. A. (2020). Safety management of air transport in the context of sustainable development of the national economy. *Economic management: theory and practice*, 82-94.
- Labs, E. J. (1997). Offensive Realism and Why States Expand Their War Aims. *Security Studies*, 6(4), 7-17.
- Pavlenko, T. A. (2023). Technologies of artificial intelligence in ensuring national security and defense capability of Ukraine: prospects of the development strategy. *Collection of scientific works of Kharkiv National Pedagogical University named after H. Scovoroda, "Law"*, 38, 41-47.
- Shipilova, L. M., & Shoyko, V. A. (2014). Peculiarities of national management in the context of state management of national security. *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine*, 1, 58-64.